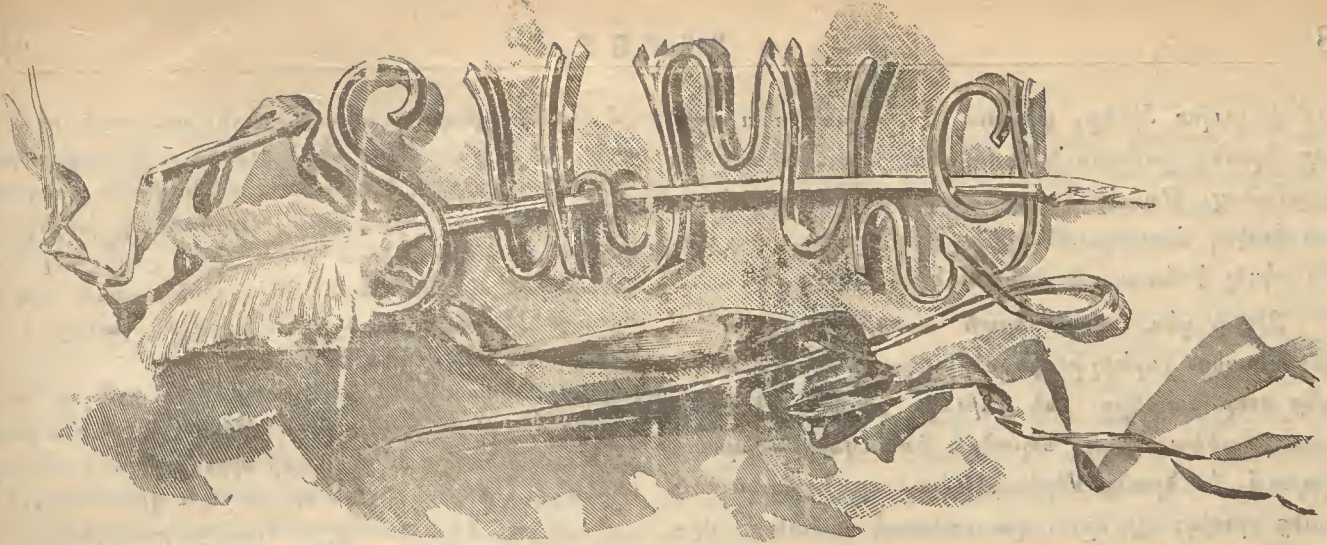

ՏԵԼԵԳՐԱՖ 282

№ 6 կիրակի փետրւար 17

տասներեքերորդ տարի 1902

Բացւած է 1902 թ. բաժանորդագրութիւնը **ԱԳԱՐԱՐ**
ամսագրի եւ **ՏԱՐԱՐԱՐ** շաբաթաթերթի

Աղբիւր-Տարագի տարեկան բաժանորդագրութիւնը 10 ռուբ. է, ար-
թիւնը յաւելւածով եւ պրէսիայով տատաճման 18 ռուբ. կամ 50 ֆր.

ՊԱՐԻՋԻ ՄԱԴԱ, ԻՆԴՍՏՐԻԱԿԱՆ, ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ, ԶԳՈՐԴԱԿԱՆ
ստանում են ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱՐԱՐ միեւնոյն հասցիով ստացող բաժանորդները

Ապառիկ եւ ոչ էլ մաս մաս բաժանորդագրութիւն չէ ընդունում:

Հասցէն՝ Тифлисъ, редакция иллюстр. жур. АГБУРЪ-ТАРАЗЪ կամ Tiflis (Caucase) Réd. des jour. Agbur et Taraz.

Դ Ս Բ Դ Ե Ր

I

Ես դարդ կուգեմ, որ սե լինի
Սե դարդին էլ սե սիրտ է պէտք.
Դարդերու փունջ սիրտըս ունի,
Թէ դարդ ունէք՝ դուք էլ բերէք,
Բիւր դարդերից, սե ցաւերից
Մի փունջ կապենք կեանքի համար.
Տեանէնք, արդեօք փունջ խոցերից
Այս սե կեանքը զոհ կըմնար...

II

Անէծքների այս սե ծովը
Բախտի համար քրքիջ ունի.
Սե դարդերի հսկայ բովը
Կեանքի համար ոչինչ չունի...
Դարդին դարման սե հառաչը
Անէծքների բոլորով ցողւած,
Սրտի համար սե մըմունջը
Յիշատակի բոցով դաղւած...

Մ. Միսաքեանց

ԻՐԶԻ ՓՂԻՄՆԻՆԵՐ

II

Մահւան ու կեանքի վառագոյրը

Զիւն է. ձիւն չորս կողմը: Ինչպէս մի վիթ-
խարի պատան, նա զրկել փաթաթել է իր մէջ քը-
նած-մեռած մայր երկիրը: Յուրտ է միայն տարա-
ծում նա, սառցնող է նրա շունչը. սառուցի կարծր
շերտն է նրա յատակը: Նա իր տակ է թաղել դեղ-
նած թառամած բոյսերին, մեռած միջատներին,
քնած սողուններին. դադարեցրել է ամեն կեանք,
մեռցրել ամեն շունչ և իր սպիտակ պատանով փա-
թաթել այդ բոլոր մեռածներին: Զիւնը... դա ըս-
պիտակ պատան է միայն... Նրա տակ թաղաւորում
է մահը...

Մռայլ երկնքում փայլեց պայծառ արեւը և
ցրեց կուտակւած թանձր ամպերին: Նրա ճառա-
դալթները դիպան ձիւնի շերտերին, խաղացին նրա
փոշիների մէջ, ցոլացին դէպի ամեն կողմ: Եւ հալ-

Հին-
կար
արեւի
րգա-
ս կը-
եր 1,1
ղար.

հետ
նրա-
նա.բ
ցնէք

նա
1,1
ն օր

ի ա-
ն) եւ

նեւ-

անց
կա-

ներին

արու-
դանին
մոր-

երբին

ու հա
գեր ո-

հասու
բեան

բղեան

անք
6-5

ւում է ցուրտ ձիւնը, փխրում է կոշտ սառուցքը. բայց նրանք յամառութեամբ դեռ շարունակում են ընդիմանալ, թանձր գոլորշներով են զիմադրում արևի ծակող ճառագայթներին. իսկ նրանց տակ արդէն սկսել է եռալ մի նոր կեանք...

Ձիւնի դեռ հաստ շերտի տակով գլղում է ջինջ վտակը. նործիլ բողբոջները բարձրացնում են իրանց սուր ծայրերը, իսկ ձիւնը ինչպէս մի տաք սաւան ծածկում է այդ նորածին մանուկներին, պատուարում է նրանց մերկութիւնը, պաշտպանում է նրանց ցրտից: Ձիւնը... դա սպիտակ սաւան է միայն... Նրա տակ եռում է նարբողբոջ մանուկ կեանքը...

Այն դալկադէմ վշտահար երիտասարդի մասին էին ասում շատերը. «Մեռնում է... Մահն արդէն իր սև կնիքն է դրել նրա մուշկ ճակտին... Մահն գեղնութիւն է պատել նրա դէմքը... Մեռնում է նա վաղաժամ... Նրա թառամած երեսի դունատ վարագոյրի տակ մահն է միայն իր աւերումները գործում. նա մեռնում է»...

Տեսաւ նրան կոյսը, մօտեցաւ, ժպտաց, ձեռք տւեց, սէր խոստացաւ... Յուսահատ երիտասարդը չէր հասկանում նրան, չէր հաւատում... Նա փախչում էր նրանից միայնութեան մէջ ողբալու իր տըխուր վիճակը... Իսկ կոյսն անկեղծ էր դէպի նա...

Նրանք սիրեցին միմեանց... Նորից ջերմ արիւնը հոսեց երիտասարդի սառնող երակներում. յոյսի և կեանքի վառ արևը ծագեց նրա խաւար երկնքում. հեռու փախաւ մահան սոսկալի ուրաւականը... Նորից ուրախ բաբախեց նրա սիրտը և սիրոյ հետ միասին էլ նա կեանք գտաւ: Այժմ նրա գունատ դէմքի տակ մի մանուկ սիրտ էր բաբախում. կեանքով ու սիրով լի մի սիրտ...

ԼԵՈՆԻԳ

Կ Ա Ր Ի Ք Ը

Կարիքը... Իսկ ով է այդ Կարիքը...

Նա իմ ամենամօտիկ և ամենահաւատարիմ ընկերն է...

Հոգեկան ամենալաւ տրամադրութեան և վսեմ թրուիչքների ժամանակ, երբ միտքս մի ակնթարթում ճեղքում, անցնում է անհուն եթերը և սաւառնում բարձր, շատ բարձր, հեռու աշխարհային մաշող հոգսերից, ստոր արարմունքներից, կրքերից, ինտրիգներից, մանրակրկիտ հաշիւներից, շահասիրական ձգտումներից, երբ զգում եմ

իմ մէջ մի այնպիսի կենսական, աննկուն ոյժ, որով թրւում է ինձ թէ՛ կարող եմ հրաշքներ գործել, երբ կանգնած եմ զգում ինձ հզօրութեան ամենավերին սանդուխքների ծայրին և որի առաջ ամենտեսակ խոչնդոտներ հարթում, հաւասարում են և որը ընդունակ է վեհ, հսկայական գործերի ձեռնամուխ լինել, — ահա այդ ժամանակ հանգարտ, առանց որեւէ շշուկի կամացուկ քայլերով մօտենում է ինձ Կարիքը...

Նա անամօթի պէս մեկնում է ինձ իր չոր ու դօսացած ձեռքը և երկար, շատ երկար նայում անթարթ իմ երեսին՝ որպէս սիրունին իր սիրեցեալին: Նա նայում է ինձ՝ կարծես որեւէ բան պահանջուլ գլխումով...

Ուզում եմ երեսս շրջեմ նրանից, բայց չեմ կարողանում... Մտքովս մէկ անցնում է նրան մի հարաձուլ գետին գլորել, բայց զգում եմ՝ որ չեմ կարող, որովհետև նա իմ մշտական, անփոփոխ ուղեկցին ու ընկերն է...

Այն ժամանակ ես յուզմունքից, զայրոյթից խուզում եմ իմ մտքի թևերը, որ նա այլևս չըկարողանայ թռիչքներ գործել, և ամուր կերպով սեղմում եմ նրան ուժս ներածին չափ և դառնում այդ ողորմելի Կարիքի ողորմելի ստրուկը... Իմ երկար օրերի դառն վաստակը, արիւն-քրտինքով դադաժը տալիս եմ զգանքով այդ տնամօթ Կարիքին, տալիս եմ ինչ որ պահանջում է ինձնից...

Եւ ահա այն ժամանակ միայն հեռանում է նա ինձնից հանգարտ և կամացուկ քայլերով այնպէս, ինչպէս որ եկել էր... բայց ոչ երկար ժամանակով...

Վառ յոյսերի, մաքուր զգացմունքների, ամենագեղեցիկ տրամադրութիւնների, հոգուս մէջ կրկին դարձնած փայլուն ձգտումների ոյժը, որ այս նիւթական աշխարհից բարձրացնում է ինձ վեր, շատ վեր, հէնց այդ վայրկեանին ես նկատում եմ թէ՛ ինչպէս Կարիքը հանգարտ ու անշշուկ քայլերով կամաց-կամաց գալիս է դէպի ինձ՝ քաշ տալով իր ետևից թագաւոր — սովի մուշկ ուրաւգիծը...

Եւ այսպէս անվերջ... Եւ այսպէս մինչև գերեզման...

Եւ չեմ վախենում Կարիքից... Ես միշտ կարող եմ գտնել նրա համար աչի, ինչ որ պահանջում է ինձնից. նույն իւր կարող եմ սեղիլ տալ. — բայց ես վախենում եմ միայն մի բանից, որ այդ մշտական անհաւասար կուլի մէջ սպառնին իմ ոյժերը, տկարանայ միտքս, մարի կենսաթրթիւ սիրտս և բաժին մնայ ինձ միմիայն իմ ողորմելի ես-ը, ու անհետ կորչեն մտքիս վսեմ ձգտումները, մաքուր զգացումները, վառ երեւակացութիւնը, ես ինքս իմ ամբողջ էութեամբս և այն բոլորը, ինչով որ այժմ շնչում եմ. դառնամ այդ անամօթ, ստոր, և զգելի Կարիքի իշխանութեան ստրուկը...

Բայց ոչ... Ես չեմ թողնիլ... Ես չեմ թողնիլ որ եռանդալից կեանքով սիրտս մարի. աւելի լաւ է ես ինքս նրան կրսպանեմ... Ես չեմ թողնիլ, որ իմ միտքը տկարանայ, ես ինքս նրան կ'ոչնչացնեմ... Որպէս զի Կարիքը չըպարծենայ թէ ինքը չաղթեց ինձ... Ո՛չ, ես ինքս ինձ կրսպանեմ՝ որպէսզի ոչ ոք չըկարողանայ ասել թէ նա մեռած մարդ էր. այլ որ ասեն՝ «նա եռանդուն մարդ էր և սպանեց իրան, որովհետև չէր կարող չալրել...»

Թարգմ. Գր. Աղաջանեանց

ՄԱՀԴՈՅԺ

Տ. ԳԷՈՐԳ ԿԱՊԵՐՈՅԻ ՕՏԵԱՆ

Յունւարի 22-ին Ուրմի քաղաքում վախճանեց Ատրպատականի աչքելու նւիրակ Տ. Գէորգ Կապերոյ քահանայ Օտեան, ուր հաստատուած էր զանկու- թեան համաձայն թաղեց նոյն քա- ղաքի եկեղեցւոյ բակում: Յուդարկա- լոտութիւնը շատ տխուր էր. ներկայ էին ոչ միայն հայեր, այլև ասորիներ ու երոստացի կաթողիկէ, բողոքական և այլ դատաւորութեան մասնաճիւղեր: Թիւրքերի ներկայութիւնը ցոյց տու- յաւում: «Ջան- ջեան» գրող արաբի վարչութիւնը, վա- նեցի և սպանաւորի սպանութիւնը: Իրանի խոտին ցաւահոգութիւնը արտա- յայտելու համար, մի ծաղիկաչափով պատկերին երանք սերելի հովիւի ի- շատակութիւն: Եւ Ս. Բաղդատարեան մի ղեկավարի գամբանակամով նկատա- ղութեան հանգուցեալի արկածալից կեն- յոր, որ ներկայացնում է մի շարք ազգագրութեան գործունէութիւնների և նրանց հետ կապուած գաղտնաբանութեան ու վրտերի մի տխուր պատկեր:

Պարսկաստանի և մանաւանդ Ուր- միի նման մի երկրում, ուր հաւատոր- մողիւրի մի կատարեալ քառս է դար- ձել աշխարհի հաշ ժողովրդի համար, անփոխարինելի կորուստ է Տ. Օտեա- նի նման մի եռադուր, փորձառու և անձնէր քահանայի վախճանը, մի ասպիտակ երկրում, ուր շատ քիչ մար- դիկ, որոնք օժտուած նշխարան կատա- րելութիւններով, յանձն կառնէն են- թարկել իրանց վիճակը նրա ծանր և անհանգուրժելի պայմաններին:

Տ. Գէորգ Օտեան ծնւել էր 1867 թւականին Վանում. նախնական կրթ- թութիւնն ստացել է Ս. Փորթուգա- լեանի վանի կենդրոնական ուսումնա- րանում, ուր և ստանձնում է ուսուց- չութեան պաշտոն, կատարելով ամե- նայն արդիւնաւորութեամբ: Վարժա- մանակի ընթացքում Օտեան, իր խո- հեմ և ազնիւ գաղափարներով ու ան- խոնջ գործունէութեամբ հաշակում է իբրեւ նշանաւոր հասարակական գոր- ծիչ և առիթ լինում թուրք կառավա- րութեան կասկածանքին. անբա- սանելով իբրեւ խուլարար, դատա-

պարտում է 5 տարւան շղթայակապ աքսորանքի: Աւելորդ է մանրամասն նկարագրել այն բոլոր բարբարոսական տանջանքները, որոնք գործ են դր- ւում իւրաքանչիւր հայ բանտարկեալի վրայ թիւրքիւնացում. միայն բաւական է ասել որ երկաթի կազմածք ունե- ցող երկտասարդ Օտեան իր աքսո- րավայրից բերեց կուրծքի հիւանդու- թիւն: Բայց այդ բոլոր բարբարո- սութիւնները, տանջանքները չոկա- րողացան սանձել նրա եռանդը. ընկ- ձի նրա քաջագնական հոգին և վեր- ջապէս մարել այն վառ սէրը, որ տա- ծում էր գէպի իւր թշուառ ազգը: Վերագառնալով հայրենիք նա առա- լել և ս անվեհերութեամբ սկսեց գոր- ծել: Եւ այն միջոցներում վարում էր Վանի երկու նշանաւոր թաղերի երկ- սեռ ուսումնարանների տեսչութեան պաշտօնը:

Հաշութեան երգեալ թշնամի Բա- ղի փաշայի օրերում սպանեց մի թուրք ոստիկանապետ, աչգ սպանու- թեան հեղինակ ամբաստանելով Գ. Օտեան, կրկին բանտարկեց և կատա- ղի Բաշին մահւան վճիռ տաւ նը- րան: Բայց մի գիշեր քաջն Օտեան փախելով իր շղթաները երեք ընկեր- ներին հետ, սարսափեցնելով պահա- պաններին, փախաւ բանտից և երկար ժամանակ Վանում պահած մնալուց չետոյ անցան Պարսկաստան: Գալով Սալմաստ ուսուցչութեան պաշտօն է ստանձնում Հաշութեան գիւղում, այն- տեղ ամուսնանում է, անւանելով Արսէն Յակոբեան, որտեղ իր խելացի գործունէութեամբ և համեստ բնաւո- րութեամբ վաշելում է տեղացիներից ընդհանուր չարացանք և համակրու- թիւն: Ատրպատականի թեմակալ առաջնորդ Հ. Յովսէփ վ. Սաջեան նշանակում է սրան Խոյի, Ուրմիի Սալմաստի ուսումնարանների ընդհա- նուր տեսուչ, որ տեղերում, չընայե- լով նիւթական խիստ սուղ միջոցնե- րի, ամեն կերպով աշխատում է աչգ տգէտ և աղքատ հայ ժողովրդի մէջ կրթութեան լոյսը տարածել: Եւ նրա անդուլ ջանքերը շուտով փայլուն արդիւնքներ տուին. նոյն տարիներում Հաշութեանում կար մի երկդասեան ու- սումնարան մօտ 150 աշակերտներով, մի գրադարան ընթերցարան 1000 հատոր գրքերից բաղկացած: Մնացած գիւղերում մն էլ չնչին բացառութեամբ

ուսումնարաններ կային, որոնց ծախ- քերի մեծ մասը համարեալ Արսէն Յակոբեանն էր մատակարարում ներ- կայացումների, հանդէսների, վիճակա- խաղերի և եկեղեցիների հասոյթնե- րով: Բայց բարի և օգտակար մարդիկ միշտ կունենան իրանց թշնամիները և Արսէն Յակոբեանն էլ ունեցաւ նոյնպէս հակառակորդներ թէ իր ըն- կերներին, թէ տեղացի տգէտ և ան- հասկացող դատարարից և թէ թուրք կառավարութիւնից, որոնք ահագին խոչնդոտներ էին չարուցանում նրա գործունէութեան, արդէն փշալից ճա- նապարհի վրայ: Գրանց վրայ աւե- լացրէք և ընտանեկան հոգսերն, ու գուք կըստանաք մի վիճակ, որին Օ- տեանի նման մի երկաթէ բնաւորու- թիւն միայն կարող էր դիմանալ:

1899 թւականից Օտեան ձեռնա- գրւում է քահանայ, մի տարի Սալ- մաստ մնալուց չետոյ, առաջնորդական փոխանորդի պաշտօնով Ուրմի է դա- լիս, ուր այն ժամանակ աշտեղի փոք- րաթիւ հայ ազգաբնակչութիւնը, կէ- սից աւելի ենթարկւելով ասորիների հոսանքին, դաւանափոխ էր եղել:

Մի տարւայ ընթացքում Հ. Օտեան կարողացաւ նորից նրանց լուսաւոր- չական եկեղեցու զինքը վերագործակն: Թաւրիզի Հաշութեան Բարեգործական ընկերութիւնների օժանդակութեամբ Բարանդուզի և Նազիլ-չաչի հաշաբը- նակ գիւղերի ուսումնարանները կա- նոնաւորեց: Դարերից ի վեր քարա- ցած և խոր տղիտութեան մէջ ըն- կրմած Ուրմիայի գիւղացին, որ իր աղայի իշխանութիւնից և կա- աչականութիւնիցի գաւ ոչ մի գորու- թեան չէր հաւատում, առաջին ան- գամ զգաց, որ ինքն էլ պաշտպան ունի, ինքն էլ հնարաւորութիւն ունի մարդկային իրաւունքներ վաշելու: Այդ ինքնաճանաչութեան, աչգ սթափ- ման ոգին ներշնչեց Հ. Գէորգը, պաշ- տպան կանգնելով թշուառի և տկարին:

Հոգեւոր բարձր իշխանութիւնը, զը- նահատելով Հ. Օտեանի եռանդուն գործունէութիւնը, այս տարի երբ հանգուցեալը գնացել էր ս. Էջմիա- ծին իր հովութեան յանձնած ժողով- րդի պէտքերի համար անձամբ գե- կուցանելու, վերագործաւ, պարզա- տրւած լանչախաչով և աւագ քահա- նայութեան աստիճանով, եւ երբ Ատրպատականի նորընտիր առաջնորդ

Եղիշէ վ. Մուրտեանին ուղեկցելով Թաւրիկ եկաւ, առաջնորդը նրան գաւառներէ աչցելու հովիւ նշանակելով, Սարմատ ուղարկեց: Ճանապարհներում հանգուցեալն ստանում է դեղնութիւն կոչած հիւանդութիւնը, որ անխնամ մնալով, սաստիկ տկարացնում է նրան և Ուրմի իր տունը հասնելուց, 10 օրից յետոյ, կնքում է բազմաչարքար և արդիւնաւոր կեանքը: Բազմերախտ հովիւը մեռնում է արիական հասակում, թողնելով երիտասարդ ամուսինը և չորս մանուկ որբիկները չբաւոր վիճակի մէջ:

Գ Ե Պ Ե Ր Ի Ե Ս

բաւորն երաժշտութիւն

Զաբալայ ընթացքում ամենահետաքրքրականը և ամենաքանչեւին տ. Բրոնսկայի բենեֆիսն էր, չորեքշաբթի, ամսոյս 13-ին. Տ. Բրոնսկայա ունի աստուածային կայծ և թարմ, մաքուր, չստակ սոպրանո: Սրա դաշալիկը հարթ է, հմայիչ իր բոլոր ելևէջներում: Դեռ շատ երիտասարդ երգչուհի է, բայց ձայնը մշակած: Տ. Բրոնսկայա ժամանակին հազար գիւտ երգչուհիներից մէկը լինելու բոլոր առհաւատչեաներն ունի:

Երգում էին Լակմե օպերան և ինքը բենեֆիցիանտուհին կատարում էր Լակմէի գերը: Իր ձայնի բոլոր գեղեցկութիւնը այստեղ հնարաւորութիւն ունէր տ. Բրոնսկայա երեան հանելու և հանդէս հանեց մեծ աջողութեամբ, զմայլեցնելով բազմաթիւ հանդիսականներին, որ այդ երեկոյ յորել էին, ոչ միայն թատրոնը, այլ և նրա բոլոր անցքերը:

Հասարակութեան սիրալիւր ցոյցե-

րին վերջ չըկար. բայց սրանք շինծու օւաւիօններ չէին, այլ անկեղծ հիացմունք և ցնծութիւն. բենեֆիցիանտուհին ստացաւ շատ ծաղիկներ և թանգազին ընծաներ:

Պաստրալեօր Փերրարի շարունակում է իր գաստրեօյները, բայց տարաբաղդաբար չէ գրաւում մեծ բազմութիւն: Հուգենոտների և Կարմէնի, մանաւանդ վերջին երկու գործողութիւններում, նա ունեցաւ աջողութիւն:

Եղբ. Ադէլհէմներն էլ արտիստիկ ընկ. թատրոնում են շարունակում իրանց ներկայացումները, բայց շատ չաճախ, համարեա դատարկ թատրոնում:

Tigo

Հայերէն Երկայացում Երեւանում

Թետուարի 8-ին Երեւանի քաղաքային ժողովարանի դահլիճում դերասան Պալֆայեանը տեց իր երկրորդ և վերջին ներկայացումը: Դերում էր Զէքսպիրի Օսելլո՝ ողբերգութիւնը, որի մէջ Օտելլօի դերը կատարում էր ինքը Պալֆայեան:

Այդ ողբերգութեան մէջ բոլոր դերերը դառնում են երեք հերոսների— Օտելլօի, Եագօի և Դէզդէմօնայի— շուրջը. հետեալէս այդ երեք դերակատարների խաղից է կախած ներկայացման ամբողջ աջողութիւնը, թէ և անուրանալի է և այն ճշմարտութիւնը, որ երկրորդական դերերի փշաւալը խորտակիչ ներգործութիւն է ունենում և առաջնակարգ դերերի թէկուզ ամենալաւ խաղի վրայ:

Դերակատարների խաղին գալով պէտք է ասել, որ դերասան Պալֆայեան Օտելլօի դերում, չընայած իր անխնայ ջանքերին, չըկարողացաւ գորեղ տպաւորութիւն թողնել հանդիսականներին վրայ. նրա խաղն անցաւ միջակ: Ամենեւին չենք ուզում ուրախալ, որ նրա մէջ կայ դերասանական լաւ ընդունակութիւն, որ իսկ ձիւրք, տաղանդ ունի այդ արւեստի մէջ, սակայն նրա շարժումները երբեմն չափազանցութեան էին հասնում և դուրս գալիս բնականի սահմաններից: Նրա խաղի մէջ ամենատպաւորի-

չը անշուշտ աչքերն էին, որոնց նա իշխում էր զարմանալի կերպով: Մաւրի թուլս, դէմքի վրայ փայտակող աչք սպիտակ աչքերն ամենապերճ խօսքերից աւելի ազդու էին նրա մտայնութեան և մանաւանդ կատարութեան րոպէներում:

Սիրողների խաղին դառնալուց առաջ անհրաժեշտ է չիշխի, որ առհասարակ գաւառ դուրս եկող միայնակ դերասանը երբեմն աչքով երի դժարութիւնների է հանդիպում և անհրաժեշտ դրութեան մէջ ընկնում իր շուրջը սիրողներ խմբելու գործում: Մեծ մասամբ պակասում են կանացի լաւ ոյժեր, աչքից ոչ չաճախ ոտիսլում են առաջնակարգ դերերը չանձնել մի պառնակական անփորձ օրիորդի կամ անտաղանդ տիկնոջ. նոյնն է լինում և երիտասարդ սիրողների վերաբերմամբ. և քսնի որ լաւ ոյժերի բացակայութիւնը դժար դրութեան մէջ է դնում գործը, այդ պատճառով էլ նախաձեռնող դերասանից պահանջում են մի քանի բնորոշակութիւններ, որ նա կարողանայ եղած լաւերին զանազանել անշուրճ երից և իր շուրջը խմբել առաջիններին:

Պ. Պալֆայեան իր առաջին— համալէտի— ներկայացման ժամանակ սիրողների աւելի չաջող խումբ էր կազմել, քան թէ Օտելլօի ներկայացմանը:

Ի պատիւ Օտելլօի սիրողների պէտք է ասել, որ նրանք համարեա ամենքն էլ լաւ էին սովորել իրանց դերերը, իսկ թէ լաւ անդիր անելու հետ միասին պէտք է կարողանալ և լաւ խաղալ—այդ է բանը:

Սիրողներից առանձնապէս լաւ էր պ. Եղիազարեան— Եագօի դերում. նա աշխատել էր իր դերի մէջ մտնել: Ոգեւորութեան րոպէներում նա խիստ էր շուշուում իր յոնքերի շարժումները:

Դէզդէմօնայի դերում տ. Արխիպեան չըգոհացրեց հանդիսականներին. նրա Դէզդէմօնայի անմեղութիւնն ու միամտութիւնը չափազանց մանկական էին: Յարգելի տիկինն իր խաղերում աւելի ընդունակութիւն է ցոյց տալիս փոքրիկ աղջկայ դերում և եթէ նա վերցնի միայն աչքի սիրողներ, շատ լաւ կ'անի:

Կասսիօի դերում պ. Զուշանեան և Լուդովիկոսի դերում պ. Բաբուրեան վատ չէին:

Միւսների դերերը խիստ կարճ էին

և խաղերը շատ խղճուկ, ոմանք իրանց խաղով նոյն իսկ տրադիթիական տեղերում քրքիջ էին միայն տառք բերում հանդիսականներին մէջ:

Օտելլօի ներկայացումն ընդհանրապէս սառն անցաւ. թէև հանդիսականները բաւական ծափահարութիւններով քանիցս անգամ բեմ հրաւիրեցին պ. պ. Գալֆայեանին, Եղիապարեանին և տ. Արխիպեանին:

Դերասան Գալֆայեան պակ և ընծաներ ստացաւ:

Մուտքի կողմից ևս ներկայացումն անաջող էր. թէև դահլիճը համարեա լի էր, բայց հանդիսականների կէս մասը հազիւ վճարած տոմսակներով լինէին. Տոմսակ չըծախելու պատճառը ոչ միայն այդ օրւայ ցեղը, բլւրն ու անտանելի եղանակն էր, այլ և համէտից չետոյ շատերի հիասթափումը և տեղերի գնների բարձրացնելը: Չըգիտենք թէ ինչն էր ստիպել պ. Գալֆայեանին այս անգամ թանկացնել տեղերի գները:

Ներկայացումն սկսեց հազիւ ժամի 9-ին, թէև նշանակած էր 8-ը: — Եանց

Իրական Նորութիւններ

Բազում թույլատրւած է հրատարակել «Բազում» անունով ռուսերէն մի թերթ ընդարձակ ճրագրով: Հրատարակիչը պ. Լաւրով. Բաժանորդագիրը տարին 7 ր:

— Լսում ենք, որ մտադրութիւն կայ «Արժոնաւէ» լրագիրը Թիֆլիսից տեղափոխել Բազում:

— «Կաւկազ. Եթե» ամսագրի խմբագիր հրատարակիչ պ. Ղորոսնեան, տաւում են, թողնում է իր հանդէսի հրատարակութիւնը:

— Թաղին իր «Կասպի» լրագիրը վաճառում է նրա այժմեան խմբագրին, ինչպէս պատմում են, 100,000 րուբլով:

Երկրաւարժ

Թագուհի-Վաչարուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնան իր անձնական միջոցներից տասը հազար ռուբլի է տւել Զամախու երկրաշարժից վնասվածների համար հագուստ ձեռք բերելու:

— Մեզ հաղորդում են, որ շամախցի երկու մեր տաղանդներ՝ վիսլասան Զիրվանպադէ և հայոց դրամատիկ խմբի փաշուլն աստղ Աբելեան մի-մի ներկայացում պիտի տան Բագում և Թիֆլիսում յօգուտ Զամախու թշուառներին: Ներկայացնելու են Զիրվանպադէի Եւգինէ պիէսը և Աղ. Աբելեանի մի վոդևիլը շամախեցու բառբառով:

— Թիֆ. արտիստիկ. ընկ. թատրոնում, ուրբաթ, ամսոյս 15-ին ռուս դրամատիկ և օպերային արտիստների մասնակցութեամբ մի ներկայացում տւին շամախեցիների օգտին: Թատրոնը ծախէ ի ծախ լիքն էր:

— «Կաւկազ» և «Շրժ. Ասիա» պատկերազարդ հանդիսի խմբագրութիւնը վարնան վերջը հրատարակելու է լուսատիպ պատկերներից մի ալբոմ «Զամախի եւ աղիքը»: Արդիւնքի մի մասը շամախեցիների օգտին:

— Պետերբուրգում մտադիր չեն թույլատրելու, որ Զամախի քաղաքը վերաշինւի, այլ ենթադրութիւն կայ շրջակայքում կառուցանել նոր քաղաք:

— Զամախու շրջակայքում երկրաշարժից սաստիկ վնասել են Զարգարան, Դիխար, Սադիան, Վալիան, Քերքիջ, Խանաշէն, Յարպուտ, Մէլսարի, Դաւանտ, Զարխու հայաբնակ և Բասխալ, Դալա, Դատագիւնաշ, Զարխան թիւրքաբնակ գիւղերը:

Վերոյիշեալ գիւղերից ողջ մնացածները եկել են Զամախի և օգնութիւն են հայցում:

Մինչև այսօր էլ Զամախում, Զուշում Բագում զգալի են երկրի շարժման ցնցումները: Սարսափն ամեն տեղ շարունակում է, իսկ Զամախում սարսափի հետ շարկապւած և սոսկալի վիշտն ու կորուստը, թշուառ ժողովրդին ենթարկել է մի վիճակի, որն այսօր նկարագրելու իսկ անգոր է գլրելը:

— Գարնանաչին եղանակին էլ, հէնց կարծէք դիտմամբ, յաջորդեց մի

ամբողջ շաբաթ սառնամանիք և առատ ձիւն, տակը թաղելով Զամախում հազարաւոր տների փառակներ և կենդանի ու անշնչացած մարդիկ:

— Օգնութիւն թշուառներին, եղբայրական կարեկցութիւն ամեն կողմից սկսել են հասցնել: Պետերբուրգից ճանապարհւել են գթութեան բոյներ և եղբայրներ դէպի Զամախի և նրա շրջակայքը: Մայրաքաղաքի մէջ լրագրներն ուղարկել են այնտեղ իրանց թղթակիցներին ու նկարիչներին:

— «Россиа» կրակից ապահովացնող ընկ. վերագարձնում է այդ քաղաքի տնտեսներին նրանց կաւաճներն կրակից ապահովացնելու համար արած վճարները և բացի այդ Բագույ մասնաժողովին հասցրել է թշուառներին նպաստ 500 ր. Բագույ հայ եկեղեցիները 2000 ր. են նւիրել եկեղեցական գումարներից շամախեցիների օգտին:

Հայոց Մարգարիտ. ընկ. բացել է հանգանակութիւն և ժողովում է շատ աջող թէ դրամ և թէ հագուստեղէն: Թիֆլիսը, Երևանը, Զուշին, Գանձակ, Աստրախանը և այլն նոյնպէս իրանց լուծան գցում են արոտսուքներով ի աչդ զանձանակի մէջ: Հասարակական հիմնարկութիւններն ու հաստատութիւններն առատ նւիրաբերութիւն են անում նոյն նպատակի համար:

Այստեղ, այնտեղ, ամենտեղ:

Մոնպելիէ 2 փետրուարի

Փրանսացիք վառվառն, տաք արիւն և խիստ նորութիւն սիրող ազգ են:

Հազիւ մի քանի շաբաթ կը լինի որ անցաւ Փրանքօ-թուրք ընդհարումից, որը բաւական յուզում և իրարանցում էր գցել այստեղի բարձր շրջաններում: Թուրքիայի սնանկ ֆինանսական դրութիւն, Կոստանի Պօլիս ձեգել և Պարիզ գնալ, զրահաւորների թուրքական ջրերում դրկւիլը, այս ամեն մի օրւան մէջ, մի բաժակ գինի խմելուն պէս մոռացւած են: Արդէն վաղուց մոռացւած են ծախագոյն Արևելքի խնդիրը, որ այնքան յուզած էր սաղ Եւրոպային և Փրանսական տաք երևակայութիւնը:

Այժմ ուշադրաւ սաղ Փրանսիայում և մանաւանդ մեզ մօտ Մօնպելիալում, բոյէրների հարցն է, որոնք դի-

ցաղնաբար հզոր աշխարհաճանօթ Անգլիային դէմ 28—30 ամիսներէ ի վեր կուելուց չետոյ, աչսօր աչն աստիճան շարեցրել են Անգլիային, որ Պարիզի շատ թերթեր, կարծում են թէ Անգլիա պիտի պարտաւորուի վերջ ի վերջոյ հաշտութիւն կնքել բօյերների հետ, ճանչնալով նրանց լիակատար անկախութիւնը:

Այստեղ մենք առանց քաղաքական ելնէջների մէջ ինչնալու, պիտի ասենք որ մի շաբաթէ ի վեր սաղ Մօնպէլիէ ոգևորած է հարաւ աֆրիկեան պատերազմի երևույթներով, բոլորների հարցով և նրանց դիւցազնական քաջագործութիւններով:

Բոլորների մի գօրաւար, Ժօնքեր Սանդբերկ, մի քանի օրից ի վեր այս տեղ է և մի շարք հրաշայի ներկայացումներով և քօնֆերանսներով Ֆրանսացոց սաղ ուշադրութիւն իր վրայ է հրաւիրում: Վերջին կօնֆերանս կատարեցաւ տեղական մեծ թատրոնում: Հակառակ գների բարձրացման, թատրոն ծախէ ի ծախ ի էր հանդիսականներով, գօրավար դեռ բեմ դուրս չ'եկած բոլոր ժողովուրդ որոտնդոտ ծափահարութիւններով և օւսասիօններով ողջունեց բոլորների այս հերոս ներկայացուցին, որ չր նալած իրան ձօնւած պատիւներին սկսաւ ամենայն սառնարիւնութեամբ մի առ մի, զանազան լուսանկարներով և մոգական լապտերներով, ներկայացնել պատերազմի գլխաւոր անցքեր և դէպքեր:

Հակառակ գօրավարի ֆրանսերէն վատ խօսելուն բացատրութիւններ պարզ, հակիրճ և ազգու էին:

Պատերազմական այս կենդանի գոչներով նկարւած դէպքեր սարսափ էին ազգում ունկնդիրներին:

Զօրավարի բացատրած պատերազմի դժւարութիւններ և աղէտներ, անգլիացոց բարբարոսութիւններ և անգլթութիւններ բոլորների անվեհերութիւնը և քաջագործութիւնները, այս բոլոր զարհուրելի երևույթներին ես ականատես լինելով ինձ վրայ աւելի շատ ազդեց, Թրանսալայի և Օրանժի կիների հերոսութիւնը, որի մասին մէջ տեղ կը բերեմ գօրավարի իսկական բացատրութիւն, թարգմանելով մի տեղական օրաթերթերից:

«Այս տարւան սկզբներին բոլորների աւագներ և գօրավարներ միշտ կը

հաւաքէին պատերազմական դրութիւնների մասին խորհրդակցելու և խօսելու: Այդ հաւաքումներին կը մասնակցէին և կանաչք: Մի անգամ երբ այդպէս հաւաքւել էին, կառավարութեան գօրավար և փոխանորդ պրն. Սմիտ խօսք ուղղելով իր կնոջ ըսաւ. «վաղիկեան հասած է, ուր մենք պիտի նախ ընտրենք կամ ամօթայի դերութիւն և կամ անվերջ, սարսափելի պատերազմը, ես պարտախնդրութիւն ունիմ դէպի ձեզ, տիկիններ, և դէպի մեր զաւակներ, պէտք է կատարեմ ես այդ իմ պարտքը, սակայն չեմ համարձակեր, ես կարող եմ ձեր սիրոյ համար նոյն իսկ գերել և գոհել մեր ժողովրդական ազատագրութիւն և անկախութիւնը, սակայն դուք, ես և մեր զաւակներ, մենք ամենքս պառտականութիւններ ունինք դէպի մեր սիրեցեալ հայրենիք: Արդ, եթէ մենք ցանկանում ենք հաւատարիմ մնալ այդ բարձր կոչման, այդ քաղցր պարտականութեան, մենք պառտաւոր ենք մեզ գոհել: Զոհողութիւն, որին մենք պառտաւոր ենք անել մեր հայրենիքին, այնչափ, անհուն և անսահման է: Ես ինքս կը նւիրեմ իմ կեանքս, օր օրին, ժամ առ ժամ և աչքան երկար, որքան ժամանակ որ մենք մեր նպատակին հասած չենք տակաւին, ուրիշ խօսքով, ես պիտի մոռանամ այն ամենը, ինչ որ սիրելի և պաշտելի են ինձ համար և ինչ որ իմ կեանքի զարնան առաջի ծաղիկներն են կազմում: Թողունք, հրաժարւիք աչն ամեն հրապուրիչ պարտականութիւններից, ինչ որ ունինք իրարու հանդէպ, ասինք մեր վերջին բարեւ (adieu)... աչնպէս համարենք, որ մենք ողջ-ողջ մտած ենք մահւան ձորում, հեռանալուք իրարից, որքան կարելի է հեռու, աւելի հեռու... որպէս զի ճողական և ազգայնական հզօր կապը և սիրոյ տենչանք չըթուլցեն մեզ թշնամոյն հանդէպ:

Այժմ ընտրեցէք կիներ, մեր և մեր հայրենիքի միջև:

Տիկին Սմիտ պատասխանեց միայն հետևեալ երեք բառերով.

«Գնա, Ժամ... Աստուծոյ»:

Եւ բոլոր կիներ պատասխանեցին միևնոյն ձևով:

Այս տեսարան որ միայն չափուկ էր հին հռոմէի հասարակապետութեան և

լակիդիմոնացոց բարբերին, աչն աստիճան չուզում և ոգևորութիւն առաջ բերաւ ներկայ հասարակութեան մէջ, որ bis, bis կրկնելով մի քանի անգամ, դուրս բերին գօրավարին ողջունելու: Երջանիկ է մի աղգ որ այսպիսի դիւցազնուհիներ ունի իր հայրենիք պաշտպանելու:

Մ. Խաւաթաւեան

Երևան 10 փետրարի

Սոսկալի պառուհասին զոհ զնացած դժբաղդ շամախեցիներին օգնելու հրաւերն արձագանք գտաւ և Երևանում: Քաղաքագլխի նախաձեռնութեամբ նախատեսութիւններ են հաւաքւում թշուառ զոհերին հասցնելու համար: Տեղս չըտեսնած տաք ձմեռից յետոյ, վերջին օրերս եղանակները խիստ փոխեցին. սկսեցին անձրևներ, որոնք երեկանից փոխեցին ձիւնի: Փողոցների ցելսն անանցանելի է: Այդպէս է մեր հասարակութեան բաղդը. նա ողջ տարին անընդհատ կամ թողի մէջ պէտք է խեղդւի, կամ ցելսի մէջ տնկւի:

Ի. Լ. Մ.

Զուշի, 9 փետր.

Երկրաշարժի գօրեղ ցնցումները փոքր ինչ սթափեցրին և մեր շուշեցիներին: Զամախու աղէտը սոսկալի տպաւորութիւն թողեց բոլորիս վրայ: Աչն աննշան երկիւղը, որ ներշնչել էին մեզ՝ մեր մէջ տեղի ունեցած թշուառութեան առաջ: Մի խումբ համակրելի երիտասարդներ ու օրիորդներ նահանգապետից թուլտութիւն խնդրեցին շուտով ներկայացում կաղմել երկրաշարժից վնասւածների օգտին: Ներկայացման մասնակցելու են հրաւիրւած նաև մեր ռուս վարժապետներից ու օրիորդներից մի քանիսը և արտասահմանից նորերս Զուշի ժամանած նկարիչ պ. Սարու Բաբայեանց, որը ուրախութեամբ ընդունեց կենդանի պատկերներ դնելու նախաձեռնութիւնը: Մասնաւոր հանգանակութիւն ևս բացւած է:

Զատ ցանկալի է, որ այսպիսի հանգամանքներում մեր հասարակութիւնը լոկ կոկորդիլոսեան արցունքներ թափելով չարտաշայտէ իր ցաւակցու-

թիւներ, այլ իր լուծման ևս ընդհանուր գանձանակի մէջ ձգէ: Թող մեր մէջ ևս արձագանք գտնեն թշուառութեան գիրկը մատնաճնեղի աղիոգորմ հառաչանքները: Նպաստենք մեր ոչ-ժերը ներածին չափ՝ մարդասիրական զգացմունքով տոգորուած:

Յամ.

Ս Ա Հ Ո Ղ Ժ Ա Մ Ե Ր

—Հինգշաբթի, ամսոյս 14-ին փառաւոր հոգեհանգիստ կատարեց երջանկալի-շատակ Ներսէս V. հայրապետի չիշատակին: Թէ ս. պատարագին և թէ հոգեհանգստեան ներկայ էր մեծ թագաւորութիւն: Վեհափառ Վաթողիկոսը հանդիսին պատշաճ, լուսաւորութիւնը բնաբան, ազգու և իրան յատուկ պերճ քարոզ խօսեց, զմայլեցնելով իր ունկնդիր հօտին: Բայց արդեօք շատերը նրանցից հասկացան, թէ ինչ ասաց իրանց հայրապետը: Ներսիսեան դպրոց, հետաքրքրական է թէ այսօր նա որքան է ծառայում ազգին...

—Վոմա. Լ. Տոլստոյի առողջութիւնը այժմ քաւարար է:

—„Նոր-Դարին“ Բագուից հաղորդում են. հ. Ղևոնդ քահանայի խորհուրդով, նրա ծխական Վարդանեանի տանը, նշանադրութեան առթիւ, նշանածի հօրաքոյր օր. Վարդանեան 1000 ռ. է նւիրել ձամալում վնասուածներին օգտին:

—Երկրիս իշխան կառավարչապետը, որ գնացել էր ձամախի անձամբ տեսնելու թէ սարսափելի երկրաշարժի տեղը և թէ վնասուածներին, արդէն վերադարձել է Թիֆլիս:

—Փրանսիական տարեկան պարբերկոյթը նշանակած է փետրուարի 26-ին: Մէթէ աւելի նպատակաշարժար էր, որ Թիֆլիսում Փրանսիական գաղութը Վիկտոր Հիւգօի մահւան հարկւրամեակի օրը դնէր իր սովորական երեկոյթը և փոխարէն այն միակերպ, ոչ ոքի այլ ևս չըհտաւ: Բայց արդեօք պարբերկոյթի, սարքէր օգտակար գրական-երաժշտական երեկոյ: Բայց ի՞նչ ենք ասում, կոյ այժմ Փրանսիական գաղութ, նրանք փշուրել են և մի քաւօս են այժմ Թիֆլիսում:

—МОСКОВ. ВѢД. հաղորդում է, որ Ֆինլանդիայում ծննդեան օտներին մի շարք ցոյցեր են եղել ռուսաց ազդեցութեան դէմ: Թատրոնում ներկայացւում էր խիստ դիմադիր բնաւորութիւն ունեցող հայրենասիրական մի պիէս, որի ներկայացման տոմսակները վաճառւում էին -էժանացրած գնեցով, իսկ գպրոցական աշակերտներին ներս էին թողնում ձրիաբար: Դրաքննիչն ստիպւած էր փախել ռեստորանից, իսկ ոստիկանապետին հասարակութիւնը սուլում էր: Խռովարարներն Ֆինլանդական զօրքերի նախկին սպաները են եղել:

—Փետր. 23-ին Թիֆլ. ժողովարանում գրեւոր է պարբերկոյթ և կոնցերտ Թիֆլ. էժանագին և ձրի ճաշարանի օգտին: Երեկոյթի կառավարչուհին տ. Հեղինէ Աթանդիլեան, ունենալով իրան օգնական տ. Վ. Եւանգելեան, նաչած նախապատրաստութիւններին, խոստանում է երեկոյթը կացուցանել զւարթ և ուրախ: Բարի նպատակը, քաղցածին կերակրելը, սրբազան պարտականութիւնն է իւրաքանչիւր մարդու, ուրեմն չեղբայրենք, որ Թիֆլիսի իր ներկայութեամբ այդ ուրախ երեկոյթին, իր փշուրեցները գոնէ, մաս կրնան սոված ծարաւին:

—Հայ դրամատիկ. ընկեր. կանոնադրութիւնը Պետերբուրգում պատշաճաւոր իշխանութիւնից, ինչպէս հաղորդում են լրագրները, հաստատուած է:

—Վեհափառ Վաթողիկոսը գարնան մտադիր է Վլադիկաւկասով ճանապարհորդել դէպի Քիջն և ապա Աստրախանով վերադառնալ:

—Փետրուարի 13-ին լրացաւ Վիկտոր Հիւգօի մահւան հարկւրամեակը, որ շատ շքեղ տօնել է Պարիզում: Տարագի առաջիկայ համարները մէկում, երբ կրտսւղրի և նշանաւոր բանաստեղծ-վիպասանի պատկերը, կրիստենք նրա նշանակութեան մէջ:

—Օտարերկրեաց դրամատէրերը կամաց կամաց սկսում են իրանց ձեռքը հաւաքել Բագույց նախարարիւնաբերութիւնը: Լրագրների ասելով, երբ ընկ. Բիրի-Հեյրաթում բանակցում են վաճառելու սրանց իրանց հանքերը:

Թափուղ տերեւներ

Մինչդեռ գերմանական պրինց Հենրիխ Միացեալ Նահանգներում մեծ հրճւանքի և փոխադարձ յարգանքների ու բարեկամութեան առարկայ է դարձել, նրա մի ուրիշ, եթէ ոչ դաշնակից, գոնէ շատ բարեկամ Թիւրքիան, ծանր օրեր է այժմ մթնացնում: Սուլթանի դէմ նորանոր դաւադրութիւններ են բացւել. նորանոր խուզարկութիւններ, բանտարկութիւններ, աքսորներ, ապստամբութիւն և հալածանքներ են, որոնցով զբաղւած է Թիւրքիան:

Պարիզում եղաւ նորերս մի ժողով, ուր երիտասարդ թուրքերը իրանց հայրենակից քրիստոնեաների հետ խորհրդակցում էին, թէ ինչպէս փրկեն քայքայւող հայրենիքը: Զատ ծրագիրներ առաջարկեց, բայց նրանցից և ոչ մէկը կարելի է իրագործել, քանի որ Գերմանիան չի կամենալ, որ բացի ինքը, մի ուրիշ պետութիւն

այսուհետեւ խառնել իր բարեկամ սուլթանի տէրութեան դործերում:

Իրաւունքը Ռուսիայինն է, որ իր հարեան տէրութեան մէջ վերականգնի խաղաղութիւնը, քանի որ այնտեղի խաղաղութեան հետ կապւած են և իր հպատակների հոգեկան շահերը, բայց Ռուսիան էլ, իրան յատուկ զիջումներով, դեռ սպասում է, թէ ուր պիտի հասնի սրա ծայրը:

—Ճաբոնացիք սաստիկ ուրախ են իրանց նոր դաշնակից Անգլիայի բարեկամութեամբ: Ընդարձակ գործունէութեան նոր ասպարէզ է բացւել երկուսի համար: Բոգբէրիի ճրագները ցնդաբանութիւն և մէկը միւսին հակասող ռզղութիւնների խառնուրդ ճանաչելով, հեռացրւած պիտի համարել նրան ընդ միշտ քաղաքական գործունէութիւնից:

Ս ո ռ ի հ ա լ ի ղ

Էնգելի. Մ. Թ. Մենք էլ գիտենք, որ այսօր Էնգելիս աւելի ռուսական քաղաք է, քան պարսկական: Դիտենք, որ դրա շարքին են պատկանում և Ռէշա, Թաւրիզ են: Բայց ի՞նչ ասենք, որ պիտի աչգ չէ ընդունում և Բագուի Էնգելի գնացողի համար պահանջւում է այնպիսի անցդիր, ինչպէս Բագուից, եթէ գնաք Լոնդոն. Ամերիկա, և այլն: Չէք կարող այնպէս կարգադրել, որ ձեր Ռէշա ուղարկեք Բագու ձեր մարդուն և նա այնտեղից յանձնէ շոգենաւին:

Պարիզ. Գ. Յ. Թիֆլիսում ոչ մի վրացի չէ հրատարակում ռսերէն լեզուով լրագիր: Պաշտօնական հասանք լրագրից զատ, որ կառավարութեան սեպհականութիւնն է, մնացեալները բոլորն էլ, առանց բացառութեան, հայերի ձեռքով են հրատարակւում: Ամենօրեայ լրագրեր, Аргонавт — Յովհ. խաչատրեանի սեպհականութիւնն է, Нов. Обоз. իշխան Թումանեանների, Тифл. Лист. խաչատրեանի, Телефонъ Ն. Զիգիանեանի, Кавк. Сел. Хоз. жур. շաբաթաթերթը Աղ. Քալանթարն է խմբագրում, Кавк. Вѣст. ամսագիր Վ. Ղորղանեանինն է: Տէսնում էք, ուրեմն, որ սխալ է ձեր լսածը:

Խմբագիր-հրատարակիչ

Տիգրան Նազարեան

ԱՊՐԻԻՐ

ՊԱՏԱԿԵՐԱԶԱՐԻ ԱՄՍԵՂԻՐԻ

Տարեկայ 1902 թ. բաժանորդագրութիւնը բարձրագուծ է
Տարեկան գինը 3 ռ., արտասանման՝ 4 ռ.

Հասցեն՝ ТИФЛИСЬ. Редакция жур. „АГВЮРЪ“.

ԲՈՒԹԱՆԿԱՆ ԱՐԵՏ. ԲԱՏԱՅԵԱՆ

Հիւանդներին բնորոշելու բեր
առ. Ժ. 10—12 երեկ. 5—7

Գ Ո Ւ Թ Ա Ն

Երկրագործական, Գիտական եւ ծառայար-
չեցական պատկերներով հանդես
Տարեկան բաժանորդագին 12 Վա.
Հիւանդ.-սնորհեմ Գարեգին Մեծատուրեան:
Հասցեն Red. de la revue „Coun-
tan“. Paris Rue de la Collegiale, 23.

Ազգադրական Հանդէս

Տարին երկու գիրք 3 ռուբ. Հասցեն
Е. Лалаянцъ, Тифлисъ. Арм.
Духов. Семин.

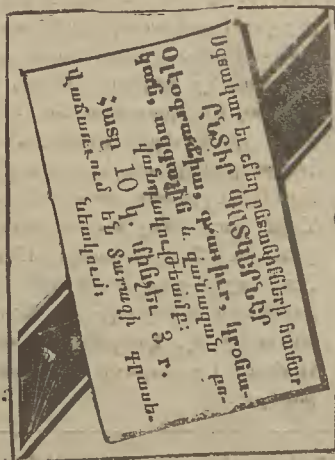
ԼՈՒՄԱՅԻ

Երկամենայ գրական հանդես

Տարեկան բաժանորդագին 6 ռ.
Հասցեն Ред. жур. ЛУМА. (Tiflis,
Caucase, Red de la revue Louma).
Խմբ.-հրատ. Գիւն Բախ. Աղանեան

Թ Ա Տ Ր Ո Ն

Տարեկան երկու գրքի բաժանորդ. 3 ռ.
Հասցեն ТИФЛИСЬ А. Тарханянцъ.

Ա Տ Ր Պ Ե Տ Ի

«Այնաս» վէպ բարձր-հայտը կեան-
քից. գինն է. 2 ռ.
«Խեղ-կարապետ» վէպ հայկաթ ուղի-
ների կեանքից. 1 ռ.
«Քոռ Եղիկ» վէպ շիրակ. կեան-
քից. 30 կ.
Չիւնոց վէպ Սաղի գիւղացիների
(Թրքահայերի) իրական կեանքից
. 30 կ.
Ժառանգներ Քղի գաւառի (Թրք-
բահայերի, կեանքից. 30 կ.
«Չուտան» ողբերգ. օպերայի համար
Թիւրքահայոց կեանքից. 1 ռ.
«Սարգի» ողբերգութիւն տաճկ.
պատ. կեանքից. 30 կ.
Բերայի Առաքելը Թիւրքահայերի
կեանքից. 30 կ.

Դիմել Թիֆլիսի Կենտրոնական Գր-
քավաճառանոցին եւ Կովկասի բաժ-
նագրութիւնը հայ գրավաճառներին:

Գրավաճառները կարող են դիմե-
նայնպէս. Въ Нахичеванъ и-д, въ
Типографію Бр. Авакыхъ, որոնց
կրկին ստվորական գիշումն:

35—35

ԱՐԱՐԱՏ

1902

Ս.ԷՋՄԻԱՏՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌԻ
ՊԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ԱՄՍԵՂԻՐԻ
Բաժանորդագինն է Ռուսիայում 4
րուբլի, արտասահման 5 ռուբլի:
Խնդրում ենք բաժանորդներին յայտնի
իրանց հիշող հասցէները.

Հասցեն՝ Св. Эчмиадзинъ. Типо-
графическому Комитету, արտասահ-
մանի համար Rédaction de la Re-
vue «Ararat». Etchmiadzine (Cau-
case.)

ԲՈՒԹԱՆԿԱՆ Կ

ԴՈՒՍՈՐ Վ. ԱՐԺՐՈՒՆՈՒ

Նորագոյն ապարատներով եւ ելեկ-
տրական մեքենաներով. մասնա-
ւորապէս

Բգի, Բքի, ականցի եւ կրծքի
հիւանդութիւնների համար

Сергиевская ул., д. 12.

Գ Ե Ղ ա կ ա զ մ գ Ր Բ Ո Յ Կ Ն Ե Ր

Վ. ՊՈԾԵԱՆՑԻ՝ Եգիպի Միջոցները հունը:
ՉԻՐՎԱՆՔԱՅԻ՝ Միլանիա:
Վ. ՓԱՓԱՅԵԱՆՑԻ՝ Հայ բուսանքի վրան-
ներում եւ Առիւծի մասեր:
ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆՑԻ՝ Բանաստեղծու-
թիւններ եւ պատմամբ:
ՊՈՒՂԿԻՆ՝ Բանաստեղծութիւններ:

ՀԱՏԸ 50 կ.

Դիմել՝ Թիֆլիս, Աղբիւր-Տարագի Խմբա-
գրութեան գրասենեակ:

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

Բարոյական, ուսումնական, արշեստ-
գիտական քերք

Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր.
—4 ռուբլի.

Հասցեն A la Rédaction de la
Revue «Hantesse» Vienne (Autriche)
VII/2 Mechitharistengasse, 4.

Պ. ՊՈՑԵԱՆՑԻ

«Յ Ո Ւ Ն Օ Ն»

Վիպակը

Վաճառում է հեղինակի մօտ

Գինն է 1 ռուբլի